

Miloslav Trnka

Osm jihočeských zastavení v Praze na Vyšehradě

Dvojice štíhlých věží katedrály vyhlíží ze skalního masivu přes řeku do dálky. U chrámu je nevelké pole, obehnané zdí a utajené ve stínu stromů. Pole zvláštní, bez pšenice, bez žita a přece jeho setba je v naší zemi jednou z nejdražších - Vyšehradský hřbitov ...
Karel Balák: V posvátné půdě Vyšehradu, Praha 1946

Mezi více než šesti sty významnými osobnostmi naší vědy a kultury je tu pohřbeno i nemálo Jihočechů. Jen několik kroků od hlavní vstupní branky leží místo posledního odpočinku akademického malíře jménem **Jan Kostěnc** (1834-1905). Narodil se v Bílé Hůrce, někdejší farním i poutním centru krajiny za zbudovskými Blaty. Středoškolské vzdělání absolvoval na pražské reálce v piaristické koleji v Panské ulici, kde jej tenkrát ještě jako suplenti vyučovali i mnozí budoucí králové svých oborů, např.

prof. kreslení Mužák, architekt Niklas, dějepisci Zap a Gindely. Po výtvarném akademickém studiu (1852 - 1855) se rozhodl pro pedagogickou dráhu profesora kreslení na reálných gymnáziích. Zprvu působil v Praze, později trvale ve východočeských Pardubicích. Ve své umělecké tvorbě se věnoval tehdy oblíbené žánrové malbě, byl i vyhledávaným portrétistou. Nejráději volně zpracovával témata z dějin v duchu hesla „z temnoty zapomenutí na světlo je uvést jest jisté potěšení, ale i povinnost, kdo v tom pomocen býti může.“

Ilustroval některé učebnice dějepisu pro měšťanské a průmyslové školy. Výkresy s historickými náměty také věnoval svému někdejšímu učiteli K. V. Zapovi k vyobrazení v jeho populárním díle „Českomoravská kronika“ vydávaném v letech 1862-72. Je tedy docela vzácné, že malíře a jeho dobový romantický zájem o minulost země dnes ještě připomíná náhrobní kámen. Horní část mramorového pylonu nese nápis: Zde v Pánu odpočívá Jan Kostěnc c. k. professor a historický malíř, zemřel 12. 4. 1905 ve stáří 71 let a manželka jeho Marie roz. Scheiwlová † 21. 8. 1916 v 79 letech. Dcera Klementina Kostěncová † 19. 9. 1906 ve věku 51 let.“

Za tímto místem první odbočkou vlevo po pěšině dojdeme k rodinné hrobce proti západním arkádám, kde je pochován **Ferdinand Tadra** (1844-1910), rodák z města Jindřichova Hradce, archivář a c. k. kustod pražské univerzitní knihovny. I on býval středoškolským profesorem. Působil na pražském Akademickém gymnáziu. Probádal, popsal a pro knižní vydání připravil řadu dodnes využívaných historických pramenů. Byly to např. Listy kláštera zbraslavského, sedm dílů Soudních akt konsistoře pražské, Kulturní styky Čech s cizinou, Kanceláře a písaři v zemích českých, aj. K doplnění dějin města Kardašovy Řečice objevil a zpřístupnil vzácnou písemnou památku z období vlády císaře Karla IV. - tzv. Nekrologium řečické fary. Uchovávají je premonstráti v klášteře Klein Schlägl (Drkolná) v Horních Rakousích. Tadrůva práce vyšla pod názvem „Rukopisné zlomky drkolenské“ v roce 1899 v pražském Věstníku České akademie pro vědy, slovesnost a umění císaře Františka Josefa.

K zadní straně pomníku Tadrů přiléhá přiléhá náhrobní kámen Sundermannů, v jehož úpatí je vsazena podélná mramorová deska připomínající jméno **Antonín Otakar Zeithammer** (1832 - 1919). Na desce je napsáno: „Šťastný byl život jeho: uviděl zemi zaslíbenou, pro niž celý život bojoval, ať je mu hlína její lehkou!“ Písecký rodák Antonín O. Zeithammer působil jako profesor zeměpisu ve vídeňském Theresianeu a na univerzitách v Záhřebu, Budapešti i v Praze. Jako energický muž širokého rozhledu patřil také mezi velmi schopné politiky své doby. Není příliš známo, že osaměle, ale účinně bojoval proti poměrně plynulému státnímu i soukromému odlivu starožitností z Prahy do jiných míst monarchie i do zahraničí. V říjnu roku 1877 konečně prosadil návrh na zřízení městského muzea poblíž pražské Poříčské brány, dnešního Muzea hl. m. Prahy. Císaři ale zrovna do oka nepadl. Když byl Zeithammer roku 1878 zvolen pražským primátorem, panovník jeho volbu neschválil.

Poměrně blízko je ještě hrob označený jménem **Msgr. Th. Dr. František X. Kryštůfek** (1842-1916). V lexikonech nedávné doby zcela opomíjený rodák z Humpolce byl profesorem církevních dějin a historikem na české teologické fakultě v Praze. Msgr. Kryštůfek, doktor teologie a rytíř řádu Sv. Hrobu v Jeruzalémě, po léta vynikal publicisticky v řadě katolických časopisů i jako odborný spisovatel. Mezi jeho stěžejní spisy patřil trojdílný Všeobecný církevní dějepis (1883-1886) nebo dvoudílné Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských s obzvláštním zřetelem k zemím koruny České 1740-1798 (Praha 1898).

Na stejné cestě, vedle pomníčku literátky G. Preissové, vybočuje z řady jeden bezejmenný bílý hrob. V něm je pohřben **Msgr. Emanuel Žák** (1863-1943), rodák ze Soběslavi. Působil jako profesor jazyků na gymnáziu v Praze Smíchově a v několika uměleckých revuích jako divadelní kritik. V letech 1906-1911 krátce a vydatně spolupracoval s redakcí České revue. Zde je dlužno podotknout, že vydávání této revue bylo jedním z nápadů prof. T. G. Masaryka, které se osvědčily. Česká revue přinášela články a zprávy ze světa místní vědy, umění a literatury, měla i rubriku pro rozvoj styků se všemi evropskými národy. Vycházela v němčině a dobře reprezentovala v zahraničí. Později Msgr. Žák vydal několik próz (Živé hvězdy, Šla světem láska). Pro Ottovo nakladatelství vedl edici „Zábavy večerní“. Redigoval také školský časopis „Vychovatel“.

Jen o malý kousek na dohled je místo, kde má svoje poslední lože průmyslník **Jan Jiří Rückl** (1900-1938), potomek sklářské dynastie, narozený v jihočeské Včelničce. V Praze vystudoval práva a filozofii, potom komerční a politické vědy v Paříži a Mnichově. Stal se populárním agrárním politikem, protože se úspěšně snažil o propojení křesťanské tradice s hodnotami moderního života. Čas mu ale byl vyměřen příliš krátce.

Naproti, v severních arkádách vyšehradského svatého pole je hrobka s výraznou plastikou „Objetí lásky a smrti“ od sochaře Kafky. Zde je pochován **JUDr. Josef Kaizl** (1854-1901), rodák z Volyně. Jako profesor ekonomie vyučoval na pražské univerzitě. V naší vídeňské Thunově vládě byl v březnu 1898 jmenován ministrem financí jako první Čech, kterému byl svěřen tento klíčový resort. Ve své knize „Národní hospodářství“ mj. poukázal na účelnost důchodové daně, omezení dopadu nepřímých daní a princip uměřených zisků vůči daňovým poplatníkům. Tou dobou šlo o velmi pokrokové myšlenky.

K poslední dnešní zastávce na cestě kolem severních arkád odbočíme vpravo na pěšinu k hrobu arcibiskupského archiváře **P. Františka Tischera** (1872-1939), dalšího člena České akademie pro vědy, slovesnost a umění císaře Františka Josefa. Na svět přišel v Jindřichově Hradci, v rodině černínského archiváře a zakladatele jindřichohradeckého muzea. Stal se knězem, pracoval jako literární historik a vydával spisy z oboru církevních a kulturních dějin. Zabýval se zejména dobou protireformace.

Krátkou procházku můžeme uzavřít opět básnickým postřehem žurnalisty Karla Baláka: „Troje železná vrátka se zavírají. Návštěvníci zvolna opouští vyšehradskou citadelu, památky i místní zahradní restaurant, míří pryč. Do cestiček mezi náhrobky padá soumrak. Stíny pomníků a křížů se prodlužují, do korun stromů uléhá večer. Jeho modrošedý závoj přikrývá ztichlý prostor. A před katedrálou už zalétají jen útržky tónů harmoniky z dolejší hospody od Vltavy ...“